

МІСІОНЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОМІНІКАНЦІВ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІДІЄЦЕЗІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ — 30-х рр. ХХ ст.

У статті висвітлено місіонерську діяльність домініканського ордену в другій половині ХІХ — в 30-і рр. ХХ ст. Проаналізовано порядок проведення місії. Висвітлено регіональну специфіку функціонування домініканців. Прослідковано внесок діяльності окремих осіб в контексті місіонерства ордену проповідників. Проаналізовано основні складові місіонерської діяльності домініканців. Здійснено порівняльний аналіз місіонерства ордену проповідників у вказаних регіонах. Висвітлено значення даного аспекту діяльності для домініканців. Визначено компетентнісний підхід організаторів місії до тематики зацікавлень та інтересів парафіян. Виокремлено значення організації місіонерської діяльності домініканського ордену для її проведення. Здійснено нарративний аналіз допомоги місіонерству проповідників та матеріального забезпечення місії. Відзначено місце даного типу функціонування домініканців серед інших аспектів діяльності згромадження. Виявлено, що територія Королівства Польського було одним із найважливіших об'єктів місійної діяльності домініканців.

Ключові слова: домініканці, місіонерська діяльність, реколекції, катехизація, львівська архідієцезія.

Andrii Humeniak

THE DOMINICANS' MISSION FUNCTIONSHP IN LVIV ARCHDIOECESE IN XIX — 30-th YEARS OF XX CENTURIES

In this article the mission functionshp in the second part of XIX — 30-th years of XX centuries was elucidated. The order of missions' conducting was analised. The regional specific of dominicans' functionshp was elucidated. The payment of separate persons' functionshp in the context of Dominican order's missionshp was followed. Main consists of Dominicans' mission functionshp were analised. The comparative analisis of Dominicans' mission functionshp in noted regions was made. The importance of this aspect of Dominicans' functionshp was elucidated. The competence approach of mission organizers to the topics of parishioners' interesting was determined. The importance of Dominicans' mission functionshp for it's conduction was separated. The narrative analisis of help the mission functionshp and material securing was realized. The place of this type of Dominicans' functionshp

---

* *Андрій Гуменяк* — аспірант кафедри всесвітньої історії ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», a_nj@mail.ru

among other aspects of order's functionship was noted. A fact that the territory of Polish Kingdom was the most important object of missionship of Dominican order was founded.

Keywords: *Dominicans, mission functionship, recolections, catechesis, Lviv archdiocese.*

Місіонерська діяльність домініканців не була пріоритетним напрямом діяльності ордену, проте її важливою ідейною засадою було проголошення євангельських принципів серед віруючих. Місії були засобом поширення серед римо-католицького населення Слова Божого. Вони виконували освітню, духовну, виховну та пізнавальну функції. Саме завдяки місіям зростала кількість прихильників домініканського ордену, парафіян та охочих вступити у згуродження. Місії популяризували, робили відомими проповідників не лише на теренах львівської архідієцезії, а й у інших країнах.

Дослідження є першою спробою висвітлення місіонерської діяльності на території львівської архідієцезії у другій половині XIX — 30-х рр. XX ст. В історіографії це питання висвітлене згідно регіонального принципу функціонування домініканців. Найбільше воно розкрито в працях польських дослідників М. Мілавіцького, Р. Свентоховського, «Церемоніалі місій та реколекцій» А. Барвача, де подано інформацію про порядок місій. Джерелами для розгляду даного питання є хроніки осередків діяльності домініканців та листи із вищими ієрархами ордену, де присутні окремі факти місіонерської діяльності згуродження¹.

Більшу частину місійної діяльності католицької церкви перебрали на себе чернечі ордени. Із усіх 14359 орденських місіонерів Галичини в 1923 р. 500 осіб були домініканцями. Під час місій та реколекцій тривала наука для віруючих. Час її тривання становив 30–45 хвилин, він залежав від категорії парафіян. Вона повинна включати справи, які цікавлять усіх парафіян. Місійні науки вкладалися в певну тематичну цілісність, яка підходила певній категорії парафіян. Для родин, наприклад, це були справи подружнього життя, батьківства та виховання дітей. Під час кожної реколекції або місії оголошувалися молитви залежно від присвячення релігійних заходів².

Під час місії важливим є обряд посвячення місійного хреста. Він складався із богослужіння без проповіді, самої церемонії, процесії із хрестом навколо костелу, місійної науки під хрестом, церемонії завершення місії. На місійному хресті знаходився відповідний напис, на раменах хреста — гасло зі змістом основної думки місії. Під час пронесення хреста несли дві запалені свічки, кадило і свячену воду, виконувалася пісня «Серце Твоє, Ісусе»³.

---

¹ Місійна діяльність католицьких чинів і конгрегацій // Нива. Місячник посвячений церковним і суспільним справам / відп. ред.: о. Д-р Гавриїл Костельник. — Львів: Видавництво товариства св. Апостола Павла, 1923. — С. 117–120.

² Ceremonial misji i rekolekcji dominikanskich / oprac. Alojzy Barwacz; popr. i uzup. Jan Nowacki. — Warszawa: Dominikanski Osrodek Kaznodziejski, 2001. — 402 s.

³ Там само. — С. 42.

Обряд хресної дороги відправлявся у наступний спосіб. Капелан, вбраний у рясу фіолетового кольору (місіонер — у чорний одяг ордену), два міністранти несли хрест і дві запалені свічки, із якими виходили до вітваря. Після вклякання перед вітварем відмовлялася вступна молитва, потім проходили 14 стацій. Після останньої стації капелан разом із міністрантами поверталися до вітваря, вклякали на найнижчій сходинці і відмолювали кінцеву молитву, після чого відходили до закрестії. Проходження хресної дороги гарантувало одержання відпустів⁴.

Для участі у місії ченці мали добре освоїти християнську науку, щоб могли допомагати капеланам проповідувати та навчати парафіян; підготовка відбувалася також у плані ремесел: рільництва, кухарства, малярства, столярства, механіки, електроніки. Підготовку контролював пріор для забезпечення виконання статутних положень під час місій. Для цілої місії генерал ордену, дефініторій провінційної капітули або провінціал у погодженні з радою призначали керівника, яким міг бути вікарій або апостольський префект, і виконував повноваження на рівні власної посади. Вони візитували місію, якщо цього не робив генерал чи провінціал у певному році для контролю виконання статутів⁵.

До місій парафіян готували заздалегідь, переважно місяць наперед. Розсилалися письмові звіти про підготовку до інших парафій та управління провінції. Наприклад, для благословення місії в Тисмениці 19–28 жовтня 1935 р. відправлено молебень на честь Діви Марії. Після молебні було оголошено науку та розпорядок місії. Протягом терміну перебування місіонерів у Тисмениці оголошувалися місійні науки, науки для дітей, богослужіння, сповіді та причастя. На місії були присутні віруючі греко-католики⁶.

Місії розпочиналися з моменту привітання, місіонери були одягнені в чорну туніку і тримали хрест у руці. Якщо костел був далеко, дозволено носити білий габіт. Процесія завершувалася кропленням вірних свяченою водою із піснею «Сердечна Матір» та входом її учасників у церкву. В середині костелу місіонери ділилися на дві колони і приймали святі тайни. Після відспівування молитви до Святого Духа парафіяльний священник заходив на найвищу сходинку головного вітваря та вітав місіонерів, оголошуючи вступну науку. Після цього починалося богослужіння, потім оголошувався порядок обрядів та місійних наук на час тривання місій⁷.

Для місіонерської діяльності в Російській імперії планувалося відновити ліквідовані царським урядом кляштори. Генерал ордену Яцек Кормер хотів створити нову провінцію в Королівстві Польському з 1907 р. Генерал отець Людвік Тейслінг домагався скасування малих конвентів та залучення їх отців до реставрації Польської провінції. У 1924 р. Рада провінції ухвалила ліквідацію

---

⁴ Ceremonial misji i rekolekcji dominikanskich / oprac. Alojzy Barwacz; popr. i uzup. Jan Nowacki. — Warszawa: Dominikanski Osrodek Kaznodziejski, 2001. — С. 54.

⁵ Там само. — С. 68.

⁶ Там само. — С. 89.

⁷ Там само. — С. 102.

кляшторів в Тисмениці, Богородчанах, Єзуполі, Борку Старому, Велких Очах, парафій в Костейові та Кротошині. Реформа Яцека Воронецького мала сприяти відновленню кляшторів у Королівстві Польському та Вільні⁸.

На початку ХХ ст. домініканці з провінції св. Яцека мали намір відновити кляштори у Королівстві Польському. Перші кроки в цій справі здійснив отець Флоріан Белат (1860–1934), який керував провінцією у 1903–1911 рр. Надії на повернення до давніх осередків надавав виданий царській указ 1905 р. в Російській імперії, що давав можливість свободи діяльності католицькій церкві. У випадку чернечих орденів він дозволяв приймати нових кандидатів, однак забороняв засновувати нові осередки⁹. Однак надії на дозвіл існували. 15 липня 1907 р. куявсько-каліський єпископ Станіслав Здзітовецький (1854–1927) написав лист із проханням до домініканського керівництва провінції св. Яцека вплинути на рішення варшавського генерал-губернатора відновити кляштори в Гідлях, Серадзі, Пьотркуві та Бресті Куявському. Подібне прохання до вищих ієрархів він вислав у січні 1918 р. про необхідність заснування кляшторів у Пьотркуві Трибунальському або Серадзі чи збільшити кількість кандидатів у кляшторі в Гідлях¹⁰.

Прибуттям нових домініканців до своєї архідієцезії був зацікавлений варшавський митрополит, архієпископ Вінцентій Теофіл Попель-Хошцяк (1825–1912). Це впливає із кореспонденції папського посла Міхала Карського (1869–1928), яка відсилалася домініканцям із провінції св. Яцека в 1907 р. Архієпископ був готовий віддати членам ордену кляштор св. Яцека у Варшаві. Сам Міхал Карський здійснював переговори про повернення домініканцям кляштору в Климонтові (1613–1901). Завдяки старанням місцевого священика він не перетворився у руїни. Кляштор був важливий для галицьких домініканців із точки зору близькості до кордону з Галичиною та до центрів із фабричною промисловістю. М. Карський радив Флоріанові Белату не зволікати із поверненням давніх осередків. Незважаючи на це, домініканці не повернулися до давніх осередків¹¹.

Передумови для місіонерської діяльності в Російській імперії стала реформа Яцека Воронецького (1878–1949) 1907 р., що передбачала відновлення кляшторів, ліквідованих наприкінці ХVIII — на початку ХІХ ст. В 1907 р. отець листувався із керівництвом провінції св. Яцека про необхідність відродження осередка в кляшторі св. Станіслава у Любліні. У зв'язку з цим було зібрано 6 тис. підписів жителів міста. Яцек Воронецький писав про необхідність приїзду отців провінції св. Яцека для організації духовного життя у кляшторі. Однак до

---

⁸ *Miławicki, M.* Polscy dominikanie na misjach w Chinach w latach 1937–1952 / Marek Miławicki. — Krakow, 2007. — 233 s.

⁹ *Miławicki, Marek.* Działania rewindykacyjne polskich dominikanów w pierwszej połowie XX w. jako konsekwencje antyzakonnej polityki władz zaborczych / Marek Miławicki // *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie.* Tom III. — Wrocław, 2014. — S. 381–416.

¹⁰ Там само. — С. 383.

¹¹ Там само. — С. 384.

проголошення незалежності Польщі не було організовано жодного кляштора на території Російської імперії та Королівства Пруссії¹².

Після відновлення незалежності Польщі плани на відновлення кляшторів на колишніх російських та пруських територіях мав генерал ордену Людвік Трейслінг (1856–1925), що керував орденем у 1916–1925 рр. З 1918 р. провінції св. Яцека було заборонено відновлювати осередки на цих теренах. Цю справу мали організувати генеральний вікарій отець Петро Жачек та отець Яцек Воронецький. Однак плани не втілилися в реальність¹³.

Домініканці провінції св. Яцека були зацікавлені в поверненні кляшторів у Галичині та поза нею. Незважаючи на небажання вищого керівництва, деякі брати здійснювали такі спроби, не вагаючись дискутувати з генералом. В період відновлення незалежності Польщі провінціалом польської провінції в 1916–1920 рр. був отець Альберт Новінський (1868–1931). Джерела не фіксують його спроб відновлення кляшторів. Не виключено, що він входив до складу папської комісії, ціллю якої були переговори зі світським урядом у справах церкви, в тому числі й питаннях власності¹⁴.

Наступником Альберта Новінського був отець Августин Печек (1920–1926). У 1921 р. на прохання римо-католицького митрополита Йозефа Більчевського (1860–1923) приготував перелік об'єктів та маєтків, які австрійська влада секуляризувала на території Галичини. У грудні 1924 р. провінціал просив польських єпископів видати декларацію про уможливлення повернення домініканців до своїх давніх кляшторів. Також він був членом папської комісії¹⁵.

Свій внесок здійснив отець Гундислав Юнік (1880–1954), делегат провінції св. Яцека та правовий експерт. В рамках конференції вищих настоятелів ордену неодноразово піднімав питання відновлення домініканських осередків. Велике значення мав приготований на зустрічі в Кракові (13–14 грудня 1922 р.) меморіал з питання «маєткових відносин орденів у Польщі»¹⁶.

На території Галичини однією із перших справ повернення домініканської спадщини була вимога у 1921 р. отця Степана Плащиці повернути каплицю Богоматері в Давидові, яку австрійська влада віддала греко-католикам. В Архіві Актів Нових зберігається справа із його кореспонденцією. У листі Департаменту віросповідань мотивував повернення поширенням у тій каплиці політичних

---

¹² *Miławicki, Marek*. Działania rewindykacyjne polskich dominikanów w pierwszej połowie XX w. jako konsekwencje antyzakonnej polityki władz zaborczych / Marek Miławicki // *Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie*. Tom III. — Wrocław, 2014. — S. 385.

¹³ Там само. — С. 387.

¹⁴ *Mazur, Z.* Udział ojca Jaceka Woronieckiego w reformie polskiej prowincji dominikanów (1909–1945) / Zygmunt Mazur // *Dominikanie: Szkice z dziejów zakonu*. — Poznań: “W drodze”, 1986. — S. 417–424.

¹⁵ Там само. — С. 420.

¹⁶ Там само. — С. 421.

акцій проти поляків. Однак ця справа не була виграною, і до 1939 р. каплиця належала греко-католикам¹⁷.

У перших роках незалежності Польщі галицькі домініканці мали намір відновити кляштори, скасовані на теренах колишнього Королівства Польського та Великого Князівства Познанського. Одним із них був кляштор св. Домініка в Познані, який існував із XIII ст. до 1833 р. Оскільки бажаючих поселитися туди було мало, він був подарований єзуїтам. Після посилення провінції св. Яцека в 1930-х рр. виникла ідея про повторну спробу повернення цього кляштору, яку висунули архієпископ та кардинал Август Глонд (1881–1948) і ректор Познанського університету Станіслав Кашніца. Спроба була невдалою¹⁸.

Постанова генерала Тейслінга заборонила приймати пропозиції про заселення домініканцями їх колишніх осередків. Віленський єпископ Єжи Матулевич (1871–1927) в 1920 р. запрошував домініканців до реставрації кляштору в Рожаному Стоку, а після відмови поселив там селезіанів із кляштору в Освенцімі. Генерал Людвік Тейслінг не погодився на викуп домініканцями із Підкаменя кляштору в Бродах. Завдяки старанням провінціала Печка генерал дав згоду на відновлення кляшторів після генерального капітулу в Римі в 1924 р. Можна припустити, що вплив на цей крок мав провал планів Тейслінга створити нову провінцію, незалежну від провінції св. Яцека¹⁹.

У 1925 р. провінціал Печка листувався із польським духовенством щодо питання повернення кляшторів домініканцям. Деякі єпископи надіслали позитивні відповіді. В січні 1925 р. львівський єпископ Болеслав Твардовський (1864–1944) дозволив домініканцям повернути собі колишні осередки. На початку лютого цього ж року підляський єпископ Генрик Пшеждзєцький (1875–1939) запропонував домініканцям можливість повернути костел у Янові Підляському, який на той час належав православним. Однак домініканці так і не змогли скористатися позитивними відгуками. Домініканці змогли повернутися лише до Любліна²⁰.

Вдалося завершити справу створення польської провінції. 2 липня 1927 р. наступник генерала ордену Тейслінга отець Бонавентура Грація де Падерес (1866–1936), генерал ордену в 1926–1929 рр., відновив польську провінцію на протигагу провінції св. Яцека. Він надав їй права та привілеї давньої польської провінції²¹.

За кордоном у Чикаго у провінції св. Йозефа працював домініканець Вацлав Пец, який співпрацював із галицькими домініканцями та організував збір коштів на місію домініканців у Китаї. У 1937 р. була створена польська домініканська місія в Китаї польською провінцією домініканського ордену. Така ініціатива

---

¹⁷ *Świętochowski, R.O.* Gundysław Junik (1880–1956) / Robert Świętochowski // *Prawo kanoniczne: kwartalnik prawno-historyczny*. — 1971. — 14 / 1–2. — S. 330–331.

¹⁸ Boespflug, Francois-Dominique. *Zycie zakonne Braci Kaznodziejow* / Francois-Dominique Boespflug // *Dominikanie: Szkice z dziejow zakonu*. — Poznan: “W drodze”, 1986. — S. 35–62.

¹⁹ Там само. — С. 36.

²⁰ Там само. — С. 38.

²¹ Там само. — С. 39.

згідно з даними листування провінціала о. Генрика Якубця виходила від братів. На провінціальній капітулі у Львові 24–30 серпня 1934 р. вперше прозвучала пропозиція вислати в Китай четверо отців домініканців у провінцію Сичуань. У грудні 1937 р. прибули три домініканці з Польщі. Цей факт оцінювався домініканцями як продовження діяльності св. Яцека Одровонжа²².

Згідно з даними листування провінціала о. Генрика Якубця, що зберігається в Архіві отців домініканців у Кракові, охочих вирушити до місії в Китай було 24 особи, в тому числі 15 капеланів та 9 братів конверсів. На раді провінції 3 липня 1937 р. було обрано чотирьох місіонерів: Садока Мацков'яка, Цирила Шляхтовського, Ансельма Єзерського, Вільгельма Ражного. На прикладі львівського кляштору бачимо, що місію більшість домініканців схвалювала, хоча були і її противники. Але кожен розумів, що проведення місії в Китаї було історичною подією²³.

Матеріальну допомогу, як і у більшості місій, надсилав апостольський вікарій та Конгрегація пропаганди віри в Римі. Ситуація з матеріальною допомогою була дуже скрутною через перебіг японсько-китайської та Другої світової воєн. В першому році місії вдалося заощадити кошти на подальші роки перебування в Китаї. Великі клопоти були пов'язані із нестачею одягу та предметів, пов'язаних із літургією. У листуванні одного із місіонерів Садока відображено прохання нових місіонерів привезти предмети релігійного культу. Отці з Польщі періодично пересилали домініканцям у Китаї значні суми. Однак переважно місіонери були змушені жити тільки з того, що їм вдалося заробити та з допомоги єпископа з Хонгквінгу. Від липня 1937 до вересня 1939 рр. на місії в Китаї зібрано понад 9 тис. злотих²⁴.

Приїзду нових місіонерів у Китай перешкодила Друга світова війна. Планований виїзд із Польщі в Китай 25 вересня 1939 р. двох домініканських отців Урбана Шремета та Далмація Куласа був зірваний. Домініканки місіонерки не могли приїхати на місію в Китай, бо їх згромадження ще діяло на дієцезіальному праві²⁵.

Для організації місії в Китаї провінціал і його рада призначили промотора місії, завдання якого полягало у координуванні діяльності місіонерів. Місійна діяльність домініканців регулювалася Кодексом канонічного права (1917 р.), декретами Конгрегації пропаганди віри та Конгрегацією Pro Ecclesia Orientali разом зі спеціально виданим генералом ордену «Статутом місіонерів»²⁶. Роль промотора (генерального секретаря місій) була посередницькою в листуваннях представників польської провінції з Конгрегацією пропаганди віри і генералом ордену. Він також реалізував плани ходу місіонерської діяльності домініканців

---

²² Boespflug, Francois-Dominique. *Zycie zakonne Braci Kaznodziejow / Francois-Dominique Boespflug // Dominikanie: Szkice z dziejow zakonu.* — Poznan: "W drodze", 1986. — S. 40.

²³ Там само. — С. 153.

²⁴ Там само. — С. 160.

²⁵ Sander, M. *Kwestia męczeństwa ojca Cyryła Szlachtowskiego OP (1899–1944), misjonarza chińskiego / Mirosław Sander.* — Krakow, 2006. — 154 s.

²⁶ Там само. — С. 28.

та підтримував відповідну атмосферу. Для польської провінції посада промотора місій була новою, оскільки вона не мала великого досвіду місіонерської діяльності. Першим генеральним секретарем був о. Анджей (Флоріан) Гмуровський. Завдяки його старанням місія була представлена на Загальнопольському місійному конгресі в Познані (18 і 25 вересня 1938 р.). Подорожі до Китаю передували численні реколекції, проповіді та організації пожертв. Після приїзду в Китай домініканцям зразу було виділено каплицю. Там було дуже мало можливостей для основних напрямів діяльності, однак ситуацію рятувала по-можливість місцевих католиків²⁷.

У Китаї домініканці заснували власний Апостольський Вікаріат, поділений на 13 дистриктів. Домініканці були об'єктами нападів з боку бандитів: отець Лукаш Гусарський 30 червня 1938 р. був пограбований і сильно поранений. Лише після двох місяців лікування він зумів зосередитися на своїй діяльності. Місія тривала 15 років. Вона згідно з планами домініканців польської провінції мала спричинити розвиток місійного руху та збільшенню кількості вступів до ордену²⁸.

Місії в Галичині організовували домініканці спільно із Содаліцією св. Петра Клявера та місійний інститут у Любліні. На африканські місії Содаліції св. Петра Клявера 1926 р. здійснювалися невеликі пожертви, здебільшого кілька доларів або церковні предмети. Особливо африканські місії підтримував Третій Чин. Видатки 1927 р. на місійні експонати для місійних вистав становили 124 злотих²⁹.

Місіонерською діяльністю вирізнявся отець Мефодій Каптуркевич. Деякий час він проповідував на території Російської імперії, організовував реколекції та засновував братства. Більшість братств допомагали організовувати й жіночі осередки. Капелан Зигмунд Огарек у період Першої світової війни був військовим капеланом, а потім допомагав отцю Яцекові Воронецькому організувати академічне душпастирство в Люблінському католицькому університеті³⁰.

Домініканці займалися місійною діяльністю і на території власних осередків. У 1923 р. у хроніці конвенту в Єзуполі згадується про місійну діяльність місцевих домініканців у цей період. 7–8 лютого 1924 р. в Єзуполі відбулася реколекція, присвячена відбудові костелу. У ній взяло участь 403 парафіяни³¹.

1–4 лютого 1900 р. у костелі домініканців у Жовкві відбулася беатифікаційна урочистість на честь Раймунда Капуйського, генерала ордену отців домініканців. В перший день святкувань відбулася урочиста проповідь на честь

---

²⁷ Там само. — С. 29.

²⁸ Там само. — С. 35.

²⁹ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanow w Krakowie. Lw. 453. Klasztor Bozego Ciala we Lwowie. Działalność III Zakonu sw. Dominika we Lwowie na rzecz katolickich misji zagranicznych, 1925–1935. (Listy, ulotki, afisze, rachunki). — 140 s.

³⁰ *Świętochowski, R.* Słownik biograficzny OO. Dominikanow w Polsce / Robert Świętochowski. — Krakow, 1979. — 329 s.

³¹ Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Jezupol. Klasztor OO. Dominikanow. Jz 3. O. Klemens Kolwa OP “Kronika parafialna i klasztorna oo. Dominikanow w Jezupolu”, 1600–1943.

святого. Програма передбачала богослужіння та молитви Серцю Ісуса, сповіді та причастя, а також процесію. Святування завершилося молитвою «Te Deum»³².

Домініканці організували та брали участь у публічних процесіях як поодинокі, так і спільно із духовенством римо-католицьких парафіяльних костелів. Марселій Гутковський, підляський єпископ, із допомогою львівської капітули латинського обряду розпочав урочисту процесію із нагоди 100-річчя від коронації образу Діви Марії у Львові 1761 р.³³ Із будинку закладу убогих ішли парами 250 чоловіків зі свічками. Парафія та братство зі своїм місцевим священиком із іконами та хоругвами були присутні на пішій ході із Костейова до Львова. Із Жовкви відбулася процесійна хода домініканського братства. Друга процесія прямувала на місце коронації ікони Діви Марії. На протязі триденного відпусту від 30 червня до 2 липня 1861 р. в костелі Божого Тіла відпущено гріхи 2 тис. причасникам³⁴.

Невід'ємним елементом функціонування парафії та місіонерської діяльності була катехизація. Парафія була відповідальна за навчання вірних катехизму та правд віри. Аналіз дієцезіальних шематизмів дозволяє стверджувати, що катехизація відбувалася як у школах, так у парафіях. Катехизацією поза школою займалися отці із Підкаменя та Єзуполя³⁵. Катехитична діяльність у Підкамені згідно зі згадками розпочалася у 1820-х рр. В інших місцевостях релігія викладалася в школі. У Чорткові отець домініканець Адам Ковалек працював у жіночій вчительській семінарії, префект, згодом директор цього навчального закладу. Останні роки провів у Богородчанах, надалі займаючись катехизацією. Помер у тамтешньому кляшторі 28 квітня 1933 р. «Ілюстрований кур'єр щоденний» підкреслював його «великі заслуги щодо піднесення католицької віри». Чортківські домініканці були катехитами в тамтешній гімназії та у головній чоловічій та жіночій школі. Богородчанські та тисменицькі домініканці проводили катехизацію у головній школі для хлопців. Невідомо, чи навчали релігії львівські отці. На терені парафії Тіла Христа було кілька шкіл, але викладали тут дієцезіальні священики³⁶.

Всі члени ордену мали відбутися щороку 10-денну реколекцію. В період реколекцій члени ордену мали перебувати окремо від інших крім хору та

---

³² Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Klasztor OO. Dominikanów w Żółkwi. Ż 2. Kronika klasztoru OO. Dominikanów w Żółkwi, 1652–1946. — 400 s.

³³ Korona Maryi czyli książka Rożancowa Najslodszeogo imienia Jezus i Najswietszej Maryi Panny, według zwyczaju Arcy-Bractwa Lwowskiego zostającego przy kościele Bożego Ciała WW. OO. Dominikanów / Z różnych Autorow approbowanych zebrał i uložył ks. Donat Piątkowski, Zakonu Kaznodziejskiego. — Lwów: Drukiem Michala Fr. Poremby, 1851. — 374 s.

³⁴ Там само. — С. 120.

³⁵ *Miławicki, Marek*. Polscy dominikanie w międzywojennej prasie polskiej na przykładzie «Ilustrowanego Kuriera Codziennego» / Marek Miławicki // Kraków–Lwów: książki — czasopisma — biblioteki XIX i XX wieku. Tom IX, Część 2 / pod redakcją Haliny Kosętki, Barbary Góry, Ewy Wójcik. — Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2009. — S. 237–253.

³⁶ Там само. — С. 245.

їдальні. У цей період вони повинні присвячувати щоденній молитві дві години часу, читанню літератури та оголошенню проповідей. Після завершення реколекції відправлялася генеральна сповідь³⁷.

Подорожі домініканців до Риму із будь-якою, навіть місіонерською метою могли відбутися тільки зі згодою генерала ордену. У всіх конвентах та домах існувала функція брата, що приймав гостей. Брати, що перебували в гостях, повинні були показати документи пріору. Гості без дозволу не могли вийти з кляштору. Згідно зі статутами гості з тієї самої провінції, які перебували в кляшторі понад шість днів, повинні були внести свої гроші до каси³⁸.

27 жовтня 1926 р. у Познані відбувся з'їзд місіонерів, на якому був присутній краківський домініканець Яцек Воронецький. Тут ішлося про потреби місії та їх користь для молоді, цілі та завдання місіонерської діяльності. На з'їзді відбулося 8 зборів та було зачитано 14 рефератів³⁹.

Таким чином, місіонерська діяльність домініканців проводилася на регіональному та міжнародному рівнях. Її організація вимагала високого рівня підготовки, яка проводилася під керівництвом вищих ієрархів ордену. Місіонерська діяльність дорівнювала за способом функціонуванням душпастирській діяльності, оскільки метою було вираження євангельських засад парафіянам. Вона поєднювала в собі катехизацію, виголошення проповідей, здійснення реколекцій та проведення богослужінь. Чіткий порядок організації місії був особливий з погляду виокремлення домініканських традицій богослужіння у рамках римокатолицького обряду.

REFERENCES

1. *Misijna dijalnist katolytskych czyniv i kongregatsij*. (1923). [The missionary activities of Catholic orders and congregations] Nyva. Misiachnyk posviachenyj tserkovnym i suspilnym spravam [Nyva. Month consecrated church and social affairs] vidp. red.: o. D-r Havryil Kostelnyk. Lviv: Vydavnytstvo tovarystva sv. Apostola Pavla, P. 117–120. [in Ukrainian].
2. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Jezupol. Klasztor OO. Dominikanow. [Archive of Polish Province of Dominicans' in Krakiv. Jezupil. Dominicans' monastery]. Jz 3. O. Klemens Kolwa OP "Kronika parafialna i klasztorna oo. Dominikanow w Jezupolu", 1600–1943. [Parish and monastery chronicle of Dominicans' in Jezupil]. 124 p. [in Polish].
3. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Klasztor OO. Dominikanów w Żółkwi. [Archive of Polish Province of Dominicans' in Krakiv. Dominicans' monastery in Zhovkva]. Ż 2. Kronika klasztoru OO. Dominikanów

---

³⁷ Encyklopedia katolicka. Tom IV. Decent — ezzo / pod redakcją Romualda Łukaszyka, Ludowika Bienkowskiego, Feliksa Gryglewicza. — Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1983. — 1486 s.

³⁸ Reguła i ustawy Zakonu Kaznodziejskiego dla Braci Konwersow / wyd. z połączenia Czesława Mączki. — Lwów: OO. Dominikanie, 1913. — 193 s.

³⁹ Krzyszkowski, Józef T. j. Miedzynarodowy Akad. Zjazd Misyjny w Poznaniu / Józef Krzyszkowski // Misje katolickie. — Listopad 1927. — Zeszyt 11. — S. 489–512.

- w Żółkwi, 1652–1946. [Dominicans' monastery chronicle in Zhovkva] — 400 p. [in Polish].
4. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanow w Krakowie. Lw. 453. Klasztor Bozego Ciala we Lwowie. [Archive of Polish Province of Dominicans' in Krakiv. Monastery of God's Body in Lviv] Działalność III Zakonu sw. Dominika we Lwowie na rzecz katolickich misji zagranicznych, 1925–1935. [Activity of Third Dominican's order in Lviv on the matter of catholic abroad missions]. (Listy, ulotki, afisze, rachunki). [(Letters, leaflets, posters, bills)]. 140 p. [in Polish].
  5. Boespflug, Francois-Dominique. (1986). *Zycie zakonne Braci Kaznodziejow* [Monastery life of Brothers Preachers]. Dominikanie: Szkice z dziejow zakonu [Dominicans: Sketch of orders' activity]. Poznan: "W drodze". — P. 35–62. [in Polish].
  6. *Ceremonial misji i rekolekcji dominikanskich*. (2001). [Ceremony of dominicans' missions and recollections]. oprac. Alojzy Barwacz; popr. i uzup. Jan Nowacki. Warszawa: Dominikanski Osrodek Kaznodziejski. [in Polish].
  7. *Encyklopedia katolicka. Tom IV. Decent — ezzo*. (1983). [Catholic encyclopedia. Tom IV. Decent — ezzo]. pod redakcją Romualda Łukaszyka, Ludowika Bienkowskiego, Feliksa Gryglewicza. — Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski. [in Polish].
  8. *Korona Maryi czyli książka Rożancowa Najslodszego imienia Jezus i Najswietszej Maryi Panny, wedlug zwyczaju Arcy-Bractwa Lwowskiego zostajacego przy kościele Bozego Ciala WW. OO. Dominikanów*. (1851). [Maria's Crown or Jezus' and Virgin Mother's book according to tradition of Lviv archyfraternity staying in the church of God's Body of Dominicans]. Z różnych Autorow aprobowanych zebrał i ulozyl ks. Donat Piątkowski, Zakonu Kaznodziejskiego. — Lwów: Drukiem Michala Fr. Poremby. [in Polish].
  9. Krzyszkowski, Józef T. j. *Miedzynarodowy Akad. Zjazd Misyjny w Poznaniu* [International academic mission congress in Poznan]. Misje katolickie [Catholic mission]. — Listopad 1927. — Zeszyt 11. — P. 489–512. [in Polish].
  10. Mazur, Z. (1986). *Udzial ojca Jaceka Woronieckiego w reformie polskiej prowincji dominikanow (1909–1945)*. [Jacek Woronetsky's part in reform of Dominicans' Polish Province (1909–1945)]. Dominikanie: Szkice z dziejow zakonu [Dominicans: Sketch of order's activity]. — Poznan: "W drodze". — P. 417–424. [in Polish].
  11. Miławicki, Marek. (2014). *Działania rewindykacyjne polskich dominikanów w pierwszej połowie XX w. jako konsekwencje antyzakonnej polityki władz zaborczych* [Restitution activity of polish dominicans in the first part of XX century as consequence of antiorder politic of occupation authorities]. Kasaty klasztorów na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie. Tom III [Monasteries' likwidation on the territory of Poland and Silesia on the background of secularization processes in Europe]. — Wrocław. — P. 381–416. [in Polish].
  12. Miławicki, Marek. (2009). *Polscy dominikanie w międzywojennej prasie polskiej na przykładzie «Ilustrowanego Kuriera Codziennego»*. [Polish dominicans in

- middlewarpolish press on ecception «Illustrated Daily Kurier»]. Kraków–Lwów: książki — czasopisma — biblioteki XIX i XX wieku. Tom IX, Część 2 [Krakiv–Lviv: books — bulletins — libraries of XIX and XX centuries. T. IX, Part 2]. pod redakcją Haliny Kosętki, Barbary Góry, Ewy Wójcik. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego. P. 237–253. [in Polish].
13. Miławicki, M. (2007). *Polscy Dominikanie na misjach w Chinach w latach 1937–1952*. [Polish Dominicans on the missions in China in 1937–1952]. Krakow. [in Polish].
  14. *Reguła i ustawy Zakonu Kaznodziejskiego dla Braci Konwersow* (1913). [Rules and sets of Preachers' Order for brothers konwerses]. wyd. z połączenia Czesława Mączki. Lwów: OO. Dominikanie. [in Polish].
  15. Sander, M. (2006). *Kwestia męczeństwa ojca Cyryla Szlachetowskiego OP (1899–1944), misjonarza chińskiego* [Question of martyrdom of father Cyryl Shliakhtowsky OP (1899–1944), Chinese missionary]. Krakow. [in Polish].
  16. Świętochowski, R. O. (1971). *Gundysław Junik (1880–1956)*. [Father Gundysław Junik (1880–1956)]. *Prawo kanoniczne: kwartalnik prawno-historyczny*. [Canonical rule: legal and historical quarterly]. 14/1–2. P. 330–331. [in Polish].
  17. Świętochowski, R. (1979). *Słownik biograficzny OO. Dominikanow w Polsce* [Biographical vocabulary of Dominicans' in Poland]. Krakow. [in Polish].

Дата надходження до редакції: 17.09.2016.